

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Urtos/2/2023
Identifikačné číslo spisu:	2122014986
Dátum vydania rozhodnutia:	28.03.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Patrik Príbelský
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:2122014986.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu JUDr. Patrika Príbelského, PhD. a sudcov JUDr. Emila Klemaníča a JUDr. Martina Bargela na neverejnom zasadnutí konanom 28. marca 2023 v Bratislave v trestnej veci odsúdeného Bc. S. F. o sťažnosti odsúdeného podanej proti uzneseniu Krajského súdu v Trnave, sp. zn. 5Ntc/15/2022, z 12. januára 2023 takto

rozhodol:

I. Podľa § 194 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku uznesenie Krajského súdu v Trnave, sp. zn. 5Ntc/15/2022, z 12. januára 2023 zrušuje.

II. Podľa § 415 ods. 1 Trestného poriadku a § 66 ods. 1 písm. a), ods. 2 Trestného zákona odsúdeného Bc. S. F., nar. XX. N. XXXX, t. č. vo výkone trestu odňatia slobody v Ústave na výkon trestu odňatia slobody Hrnčiarovce nad Parnou podmiennečne prepúšťa z výkonu trestu odňatia slobody, ktorý mu bol uložený rozsudkom Krajského súdu v Trnave, sp. zn. 5Ntc/18/2021, zo 17. marca 2022 v spojení s uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 3Urto/3/2022, z 1. júna 2022, ktorým bol uznaný rozsudok Landesgericht für Strafsachen Wien, sp. zn. 115 Hv 23/21a, z 29. marca 2021.

III. Podľa § 68 ods. 1 Trestného zákona určuje skúšobnú dobu na 3 (tri) roky.

Odôvodnenie

Krajský súd v Trnave uznesením, sp. zn. 5Ntc/15/2022, z 12. januára 2023 podľa § 66 ods. 1 písm. a), ods. 2 Trestného zákona zamietol žiadosť odsúdeného Bc. S. F., narodeného XX. N. XXXX v Y., trvale pobytom I. J. I. XXX, okres A., t. č. vo výkone trestu odňatia slobody v Ústave na výkon trestu odňatia slobody Hrnčiarovce nad Parnou, na podmiennečné prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody vo výmere 2 (dva) roky a 9 (deväť) mesiacov, so zaradením do ústavu na výkon trestu s minimálnym stupňom stráženia, ktorý mu bol uložený rozsudkom Krajského súdu v Trnave, sp. zn. 5Ntc/18/2021, zo 17. marca 2022, v spojení s uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 3Urto/3/2022, z 1. júna 2022, ktorým bol uznaný rozsudok Landesgericht für Strafsachen Wien, sp. zn. 115 Hv 23/21a, z 29. marca 2021, právoplatný 2. apríla 2021.

Svoje rozhodnutie odôvodnil krajský súd v podstate tým, že celkové pozitívne pôsobenie na osobu

odsúdeného je v súčasnosti možné len počas výkonu nariadeného trestu odňatia slobody, pričom podmieneným prepustením odsúdeného z výkonu trestu odňatia slobody by nebol naplnený jeden zo základných účelov trestu, ktorým je účinná ochrana spoločnosti pred páchatelmi trestných činov. Trestná minulosť odsúdeného vyvoláva značné obavy z recidívy. Vo vzťahu ku skutočnosti, že odsúdený má po prepustení na slobodu zabezpečené zamestnanie, nezmení záver krajského súdu. Obavu súdu z recidívy odsúdeného uvedená skutočnosť nijak neznižuje, alebo nevylučuje. Účelom trestu je najmä ochrana spoločnosti pred páchatelom trestnej činnosti a trest má odrádzať aj ostatných členov spoločnosti od páchania trestných činov. Je tak v záujme dovŕšenia nápravy odsúdeného a splnenia účelu uloženého trestu odňatia slobody, aby tento ďalej vykonával (vykonával). Záverom krajský súd, že na strane odsúdeného neboli splnené zákonné podmienky na jeho podmienené prepustenie, preto jeho žiadosť o podmienené prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody zamietol.

Odsúdený Bc. S. F. proti tomuto uzneseniu podal sťažnosť priamo do zápisnice o verejnom zasadnutí z 12. januára 2023 (č. I. 119 spisu), ktorú dodatočne vlastnoručne napísaným podaním odôvodnil (č. I. 132 a nasl. spisu). Vo svojej sťažnosti úvodom zhodnotil priebeh jeho výkonu trestu odňatia slobody v Rakúsku a na Slovensku. Poukázal na prílohu č. 7 LP/2021/688 z koncepcie väzenstva SR2021-30, ohľadom podmieneného prepustenia. Ďalej uviedol, že v jeho prípade sú splnené všetky podmienky na podmienené prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody. Zo strany senátu podľa jeho názoru došlo k protiprávnemu jednaniu, ktorý v úplne inej trestnej veci posudzoval už činy, ktoré boli v dávnej minulosti uzavreté a podmienené prepustenie na tejto svojej úvahe senát zamietol. Odsúdený Bc. S. F. ďalej uviedol, že svoje nerozvážne konanie počas výkonu trestu veľakrát oľutoval a pobyt vo väzení bol pre neho dostatočným poučením pre to, aby sa správal rozumne a v budúcnosti sa ničoho takého nedopustil. Uvádza tiež, že svojim chovaním a svojím prístupom k plneniu povinností sa počas doterajšieho výkonu trestu odňatia slobody snažil dokázať, že to so svojim polepšením myslí vážne a že sa v budúcnosti nedopustí ničoho protiprávneho a povedie riadny život so svojou rodinou. Záverom podanej sťažnosti požiadal Najvyšší súd Slovenskej republiky, aby jeho žiadosť vyhovel, prehodnotil ju a z výkonu trestu odňatia slobody ho podmienené prepustil.

+ + +

Najvyšší súd preskúmal v zmysle § 192 ods. 1 písm. a), písm. b) Trestného poriadku správnosť výrokov napadnutého uznesenia, proti ktorým sťažovateľ podal sťažnosť a konanie predchádzajúce týmto výrokom a zistil, že sťažnosť odsúdeného Bc. S. F. je dôvodná.

Podľa § 66 ods. 1 písm. a) Trestného zákona súd môže odsúdeného podmienené prepustiť na slobodu, ak odsúdený vo výkone trestu plnením svojich povinností a svojím správaním preukázal polepšenie a môže sa od neho očakávať, že v budúcnosti povedie riadny život, a
a) ak ide o osobu odsúdenú za prečin po výkone polovice uloženého nepodmienečného trestu odňatia slobody alebo rozhodnutím prezidenta Slovenskej republiky zmierneného nepodmienečného trestu odňatia slobody,

Podľa § 66 ods. 2 Trestného zákona pri rozhodovaní o podmienenom prepustení súd prihliadne aj na povahu spáchaného trestného činu a na to, v akom ústave na výkon trestu odsúdený trest vykonáva.

Podľa § 18 ods. 1 zákona č. 549/2011 Z. z. o uznávaní a výkone rozhodnutí, ktorými sa ukladá trestná sankcia spojená s odňatím slobody v Európskej únii, súd, ktorý rozhodol o uznaní a výkone rozhodnutia, je oprávnený prijať všetky následné rozhodnutia spojené s výkonom trestnej sankcie vrátane podmieneného prepustenia odsúdeného z výkonu trestu odňatia slobody.

S ohľadom na doteraz uvedené možno konštatovať, že o žiadosti odsúdeného na podmienené prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody rozhodol príslušný Krajský súd v Trnave (pozri ku tomu R 12/2016).

Podmienené prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody je jedným z prostriedkov, ktoré umožňujú zmiernenie uloženého trestu odňatia slobody skrátením priamych účinkov jeho výkonu na odsúdeného.

Ide o významný výchovný prostriedok trestného práva, ktorého podstata však netkvie v tom, aby za dobré správanie, prípadne dobrú prácu vo výkone trestu, bol odsúdený automaticky prepustený po odpykaní zákonom ustanovenej doby. Podmienečné prepustenie je opodstatnené len vtedy, ak vzhľadom na účel trestu a ďalšie okolnosti existuje odôvodnený predpoklad, že odsúdený bude aj na slobode viesť riadny život a že pre spoločnosť tu nie je príliš veľké riziko jeho recidívy (uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. IV. ÚS 53/2008, zo 14. februára 2008 publikované v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 87/2008). Rozhodnutie o podmienečnom prepustení má fakultatívnu povahu, čo znamená, že naň neexistuje právny nárok, ktorého by sa mohol odsúdený domáhať ihneď, ak sa po určitú zákonom ustanovenú dobu správal vo výkone trestu slušne a vzorne si plnil uložené povinnosti.

Trestný zákon v ustanovení § 66 ods. 1 upravuje jednu formálnu a dve materiálne podmienky pre podmienečné prepustenie odsúdeného z výkonu trestu odňatia slobody, ktoré musia byť splnené kumulatívne (súčasne). Inak povedané, ak chýba čo i len jedna z týchto podmienok, súd nemôže rozhodnúť o podmienečnom prepustení z výkonu trestu odňatia slobody.

Prvou podmienkou je vykonanie určitej vyžadovanej časti trestu. Táto je objektívne ľahko zistiteľná.

Druhou podmienkou je preukázanie polepšenia počas doterajšieho výkonu trestu. Splnenie tejto podmienky možno posudzovať až od momentu začatia výkonu trestu odňatia slobody a posudzuje sa do momentu rozhodovania o žiadosti o podmienečné prepustenie. Je nutné reflektovať celý priebeh výkonu trestu až do momentu rozhodovania o žiadosti. Nie je pritom možné abstrahovať od skutočností, že nástup do výkonu trestu odňatia slobody predstavuje výraznú zmenu v doterajšom spôsobe života odsúdeného a je potrebné, aby na režim výkonu trestu odňatia slobody aklimatizoval, pričom aklimatizácia, najmä v počiatočných, logicky môže spôsobovať určité problémy. Nie je možné preto mechanicky hodnotiť celý výkon trestu bez zohľadnenia plynutia času a zváženia vývoja chovania sa odsúdeného, najmä ak je trest uložený v dlhšej výmere. Treba zdôrazniť, že Trestný zákon vyžaduje preukázanie polepšenia v momente rozhodovania o žiadosti odsúdeného. Ak teda správanie odsúdeného po nástupe do výkonu trestu vykazuje určité problematické rysy, postupom času sa však stabilizuje, nepredstavuje to vo väčšine prípadov prekážku pre konštatovanie o polepšení sa odsúdeného.

Treťou podmienkou je prognóza očakávania vedenia riadneho života. Už z povahy veci je samozrejmé, že sa jedná len o odhad - prognózu zo strany súdu smerom do budúcnosti, pričom súd musí pri svojej úvahe zohľadniť všetky aktuálne informácie, ktoré má k dispozícii pri rozhodovaní o žiadosti. Nie je teda vyžadované „stoppercentné“ presvedčenie, že odsúdený nespácha v budúcnosti trestnú činnosť, jedná sa vždy len o pravdepodobnostnú úvahu. Za „vedenie riadneho života“ možno považovať určitý minimálny rámec, v ktorom spoločnosť považuje od každého občana, aby sa vyvaroval páchania trestnej činnosti alebo opakovaného páchania priestupkov. Vedenie riadneho života môže byť pritom zo strany rozhodujúceho súdu „poistené“ uložením probačného dohľadu spolu so stanovením určitých špecifických povinností alebo obmedzení. Tieto povinnosti alebo obmedzenia by logicky mali vychádzať z poznania charakteristík a špecifik osobnosti odsúdeného. Prognóza vedenia riadneho života býva vo väčšine prípadov konštatovaná na základe zistení, že odsúdený má zabezpečené sociálne zázemie, zamestnanie, udržiaval kontakt s rodinou. Zohľadňuje sa samozrejme aj trestná minulosť odsúdeného, závažnosť aktuálneho odsúdenia a tiež počet jeho prípadných podmienečných prepustení v minulosti. Samotný faktor trestnej minulosti a závažnosť aktuálneho trestného činu odsúdeného je preto dôležitým aspektom, pri prognóze očakávania vedenia riadneho života, táto prognóza však nemôže byť založená výlučne a len na jeho trestnej minulosti. Ak by totiž záver súdu o nenaplnení podmienky očakávania vedenia riadneho života bol založený výlučne a primárne len na okolnostiach a dôvodoch, ktoré hrali úlohu pri ukladaní samotného trestu odňatia slobody (predchádzajúce odsúdenia, závažnosť trestnej činnosti), mohlo by prísť k porušeniu zásady zákazu ne bis in idem. Ani trestnú minulosť teda nemožno hodnotiť mechanicky, bez previazanosti na aktuálne správanie a charakteristiky odsúdeného, i keď samozrejme zhodnotiť ju treba, a to vrátane už prípadne zahľadených odsúdení. V prípade predchádzajúcich odsúdení je potrebné zohľadniť, aký bol medzi nimi časový odstup a aká bola ich závažnosť (či gradovala atď.).

Najvyšší súd Slovenskej republiky po preskúmaní spisového materiálu dospel k záveru, že Krajský súd v Trnave v napadnutom uznesení venoval dostatočnú pozornosť takmer všetkým dôležitým okolnostiam.

Rovnako ako Krajský súd v Trnave, aj najvyšší súd dospel k záveru, že u odsúdeného je splnená formálna podmienka podmieneného prepustenia, nakoľko vykonal potrebnú - polovičnú časť uloženého trestu.

Zisteniam najvyššieho súdu ďalej zodpovedá i splnenie prvej materiálnej podmienky, založenej na preukázaní polepšenia odsúdeného, plnením svojich povinností a správaním vo výkone trestu odňatia slobody, ako to vyplýva z odôvodnenia napádaného uznesenia.

Najvyšší súd dospel k rovnakému záveru ako Krajský súd v Trnave aj vo vzťahu k nesplneniu druhej materiálnej podmienky, a to požiadavky pozitívnej prognózy budúceho správania odsúdeného Bc. S. F. na slobode po prípadnom podmienenom prepustení z výkonu trestu odňatia slobody.

Krajský súd v Trnave pri prognóze budúceho správania odsúdeného Bc. S. F. správne prihliadol aj na okolnosti jeho predchádzajúceho života, vrátane skorších odsúdení (R 5/2017-II). Fakt, že sa odsúdený opakovane dopúšťal protiprávnej činnosti, preukazuje odpis registra trestov z 9. januára 2023 (č. l. 111 a nasl. spisu). Odsúdený bol doposiaľ 9-krát súdne trestaný pre rôznorodú trestnú činnosť, prevažne za trestné činy majetkovej povahy, a to nielen na území Slovenskej republiky. Posledné odsúdenie sa týka práve trestu, ktorý vykonáva v súčasnosti. Rovnako, ako už konštatoval aj Krajský súd v Trnave, sťažnostný súd uvádza, že odsúdený opakovane vykonával nepodmienečný trest odňatia slobody, opakovane sa voči nemu uplatnil aj inštitút podmieneného odsúdenia alebo alternatívne tresty, dokonca bol aj podmienne prepustený, čím mu bola daná možnosť preukázať polepšenie a nápravu, avšak túto možnosť odsúdený nevyužil a opätovne sa dopustil trestnej činnosti.

Najvyšší súd poznamenáva, že každý si v živote zaslúži dostať šancu na nápravu chyby (chýb), ktorej sa dopustil a na preukázanie, že jeho zlyhanie už sa nebude opakovať.

Najvyšší súd takisto upozorňuje, že na podmienne prepustenie z výkonu trestu neexistuje „právny nárok“, ktorého by sa odsúdený mohol domáhať ihneď, ako sa po určitú zákonom stanovenú dobu správal vo výkone trestu slušne a vzorne si plnil uložené povinnosti. K tomu najvyšší súd uvádza že: „Zmysel podmieneného prepustenia z výkonu trestu odňatia slobody nie je v tom, aby za dobré správanie, prípadne za dobrú prácu vo výkone trestu, bol páchatel automaticky prepustený po odpykaní stanovenej doby na slobodu, bez zreteľa na to, aká je prognóza jeho ďalšieho správania. Podmienne prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody je totiž na mieste len v tom prípade, ak vzhľadom ku všetkým okolnostiam, ktoré môžu mať v tomto smere význam, je odôvodnený predpoklad, že odsúdený povedie aj na slobode riadny život a že tu nie je pre spoločnosť príliš veľké riziko recidívy“. Takouto okolnosťou, ktorá má pri rozhodovaní o podmienenom prepustení význam, je podľa odbornej literatúry ako aj bohatej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu (viď napr. uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 3Urtost/3/2015, sp. zn. 3Urtost/1/2015, sp. zn. 6Urtost/1/2015), aj predchádzajúci spôsob života odsúdeného, vrátane jeho trestnej činnosti, na čo správne poukázal už krajský súd.

V konečnom dôsledku preto ani skutočnosť, že u odsúdeného došlo vo vzťahu k niektorým predchádzajúcim odsúdeniam k ich zahladeniu, nebráni tomu, aby ju súd zohľadnil pri posudzovaní osobnosti odsúdeného, jeho náchylnosti k páchaniu trestnej činnosti, vzťahu k spoločenským hodnotám chráneným právnymi predpismi, a teda pri celkovom hodnotení možnosti nápravy odsúdeného. Zahladením odsúdenia alebo zákonnou fikciou neodsúdenia totiž zaniká iba skutočnosť odsúdenia za trestný čin, nie však aj samotná skutočnosť, že páchatel spáchal trestný čin a bol zaň právoplatne odsúdený, keďže aj zahladené odsúdenie dáva obraz o osobe odsúdeného a jeho sklonoch páchať trestnú činnosť a oprávňuje súd skúmať existenciu očakávania vedenia riadneho života odsúdeným po jeho prípadnom podmienenom prepustení z výkonu trestu.

Preto najvyšší súd čiastočne zdieľa právny názor a s tým súvisiaci záver krajského súdu o nenaplnení materiálnej podmienky na pozitívne rozhodnutie o žiadosti odsúdeného o podmienené prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody, ale s jednou zásadnou výhradou. Posledné odsúdenie Bc. S. F. súdmi Slovenskej republiky je z 27. septembra 2005, keď bol trestným rozkazom Okresného súdu Trnava, sp. zn. 3T/67/05, uznaný vinným z trestného činu falšovania a pozmeňovania verejnej listiny, úradnej pečate a úradnej uzávery podľa § 176 ods. 1 Trestného zákona účinného do 31. decembra 2005, za čo mu bol uložený krátkodobý trest odňatia slobody vo výmere štyroch mesiacov so zaradením do II. nápravno výchovnej skupiny. Od tohto času uplynulo viac ako sedemnášť rokov, teda veľmi dlhé obdobie, čo je nevyhnutné zohľadniť aj s prihliadnutím na to, že odsúdenie bolo zahladené dňa 14. novembra 2009. Po posúdení tejto okolnosti najvyšší súd dospel k záveru, že u odsúdeného Bc. S. F. sú splnené aj materiálne podmienky pre podmienené prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody.

Súčasne mu bola uložená primeraná skúšobná doba v dolnej polovici zákonnej výmery, ktorá zodpovedá zvyšku nevykonaného trestu v trvaní niekoľko mesiacov. Počas nej odsúdený musí preukázať schopnosť viesť na slobode riadny život, najmä nepáchať trestné činy a priestupky.

S poukazom na vyššie uvedené rozhodol najvyšší súd tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto uznesenia.

Toto rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu sťažnosť nie je prípustná.